

Karzai vs Abdullah

Torbjörn Pettersson om ett val som trots allt var viktigt.

Jag landade i Kabul några veckor innan presidentvalet. Redan på vägen från flygplatsen var valrörelsen tydlig. Vägarna kantades av valaffischer – mest av Hamid Karzai och Abdullah Abdullah, men också av en uppsjö andra kandidater. När jag frågade kollegor var det dock knappt någon som visste vilka de andra var. Under ett par veckor av afghansk valrörelse pratade jag med många av våra medarbetare i Afghanistan om valet. De flesta var ganska skeptiska och pratade om hur valet förmodligen skulle fuskas bort och om hur illa de tyckte om president Karzais flirtande med gamla krigsherrar i upptakten till valet.

Men trots de cyniska kommentarerna märkte jag –framför allt i lunchmatsalen – att engagemanget fanns där. De olika kandidaternas utspel och rapporter från valmöten ledde till ovanligt hög

Text: Torbjörn Pettersson

ljudnivå kring matsalsborden. Det syntes att sympatierna varierade och ledde till en del valdebatter också bland våra medarbetare. Som gammal partisekreterare kände jag igen blandningen av politikerförakt och sakpolitiskt engagemang. Valrörelser är ofta en blandning av axelryckningar och glödande engagemang.

I TAKT MED ATT VALDAGEN NÄRMAD SIG blev dock skillnaderna mellan svenska valrörelser och den afghanska allt tydligare. Våldsdåd från motståndsrörelsen rapporterades från hela landet, inklusive Kabul, som hade haft ett ganska lugnt år dittills. Under våren rådde viss oklarhet angående den väpnade motståndsrörelsens inställning till valet. Både FN och den afghanska regeringen gjorde uttalanden om att talibanrörelsen och Hezb-e Islami borde ställa upp i valet. Men talibanledaren mullah Omar och Hezb-e Islami-ledaren Gulbudin Hekmatyar upprepade i flera uttalanden sin starka uppmaning till alla motståndsgupper att sabotera valet. Veckorna före valet stod det klart att stora delar av motståndsrörelsen följde ledarnas uppmaningar. Talibanrörelsen kom 2009 att vara militärt mer offensiva än i valet 2004. I takt med att de konkreta valförberedelserna startade tilltog också attackerna från motståndsgupper.

ATT SKRÄMMA BORT AFGHANER från valurnorna var det operativa målet för talibanerna, men både attackernas art (raketbeskjutningar och beskjutningar av vallokaler) och valet av tidpunkt (när tillresande journalister var på plats) tyder på att det strategiska målet var att minska stödet för internationella styrkor och bistånd till Afghanistan hos politiker och väljare i USA och Europa. Den internationella mediebevakningen under valrörelsen bjöd ett ypperligt tillfälle för motståndsrörelsen att vinna uppmärksamhet utanför Afghanistan. När vallokalerna stängt började kampen om folkopinionen i USA och Europa. Stödet till Afghanistan ifrågasätts. Talibanrörelsens attacker bidrog till ett lägre röstetal, men de misslyckades med att stoppa valet. Hur de långsiktigt påverkat stödet för militärt och ekonomiskt stöd till Afghanistan är mera osäkert.

Musadeq Sadeq, AP, Scamplx

Omslagsbild: En telefonstolpe i Kabul i augusti.

FN OCH NATOS TIDIGA POSITIVA UTTALANDEN om valet var säkert också främst avsedda för väljare och skattebetalare utanför Afghanistan. Så snart vallokalerna stängts gratulerade Natos nye generalsekreterare Anders Fogh Rasmussen det afghanska folket till att ha genomfört sitt andra demokratiska val. FN:s särskilda sändebud för Afghanistan Karl Eide höll en presskonferens och konstaterade att den 20 augusti varit ”en bra dag för Afghanistan.” Eides andreman, Peter Galbraith å andra sidan sparkades nyligen från sin post då han alltför frispråkigt talat om det utbredda valfusket.

Och det är lätt att ifrågasätta optimismen. Före klockan 8 hade Kabul utsatts för tre attentat och innan vallokalerna stängt hade 14 raketer fallit i Helmand-provinsen och 17 i Kandahar. Minst 30 personer dödades, sannolikt många fler. Enligt den oberoende valkommissionen uppskattades valdeltagandet till knappt 40 procent, vilket är avsevärt lägre än de 73 procent som uppges ha röstat i det första presidentvalet 2004.

Men alla siffror av detta slag är i bästa fall kvalificerade gissningar. I Afghanistan finns ingen röstlängd och de 17 miljoner röstkort som utfärdats är inte baserade på någon registrerad räkning av röstberättigade. Många väljare sägs ha flera röstkort. Kvinnor

har ibland tilldelats röstkort kollektivt via ombud. Veckorna före valet kunde man för några dollar köpa röstkort i basaren.

SÅ HUR KAN MAN HÄVDA att valet var en framgång? Det främsta skälet är att läget för ett år sedan gjorde att många allvarligt ifrågasatte realismen i att ens försöka genomföra ett val. De tekniska valförberedelserna var kraftigt försenade, avgörande reformeringar av vallagen försummade och säkerhetsläget kraftigt försämrat.

De säkerhetsmässiga och tekniska utmaningarna var därför enorma, men trots detta ansåg regimen och det internationella samfundet att ett genomförande av valet var det minst dåliga alternativet. Att deklarerat undantagstillstånd skulle vara att erkänna ett nederlag och att kalla ett nationellt råd (Loya Jirga) skulle möta samma problem som att genomföra valet. Till en kostnad av hundratals miljoner genomfördes därför en kraftsamling från både den afghanska regeringens och det internationella samfundets sida; USA förstärkte sina styrkor med 20 000 soldater, stora mängder nya poliser rekryterades och korttidsutbildades, kompletterande väljarregistrering genomfördes i hela landet, flera tusen vallokaler sattes upp och valobservatörer utsågs. 41 kandidater registrerades för presidentvalet.

Det är viktigt att erkänna den framgång det innebär att kunna genomföra ett val, men mitt helhetsintryck blev ändå att valrörelsen och valdagen främst bekräftade de senaste årens negativa utveckling. Kanske är det rimligaste man kan säga om valet att det inte blev den katastrof det kunde ha blivit givet förutsättningarna för ett år sedan.

EFTER VALDAGEN HAR DEBATTEN om valmanipulation rasat i allt högre tonläge för varje vecka. Den oberoende valkommissionen, IEC, har meddelat sitt preliminära valresultat som innebär att Karzai har över 50 procent av rösterna, vilket skulle innebära att valet inte skulle gå till en andra omgång. Samtidigt har dock omräkning startats sedan IEC noterat oegentligheter. Både Electoral Complaints Commission, som är det konstitutionella organet för överklagande, och EU:s observatörer (EUOM) har varit

mycket tydliga i sin kritik och talar om ”klara och övertygande bevis på valfusk”

Hur gick det då?

Vid denna tidnings pressläggning rädde alljämt stora frågetecken kring ett stort antal klagomål om valfusk. Men det aktuella resultatet så som de ser ut i skrivande stund är som följer:

1. Hamid Karzai:
54,6%

2. Abdullah
Abdullah: 27,8%

3. Ramazan
Bashardost: 9,2%

4. Ashraf
Ghani: 2,7%

ATT SPEKULERA I OLIKA UTFALL av den nu pågående processen för att fastställa valresultatet är svårt. Klart är dock att anklagelserna om valfusk är på en sådan nivå att de lett till ett ras i förtroende för Karzai – både i Afghanistan och i det internationella samfundet. Risken finns att förtroendekrisen övergår till en konstitutionell kris där presidentskapet ifrågasätts inte bara av talibanrörelsen utan också av ledare i nordliga delar av Afghanistan. Alla ansträngningar måste nu inriktas på att undvika en sådan situation. Den afghanska regeringen har tillräckliga problem med att bekämpa motståndsrörelsen och korruptionen. •

Björn-Åke Törnblom | på plats från valdagen

KI 10:30: Har redan fått många rapporter från provinserna om attacker mot vallokaler. I Kabul har dagen börjat med en serie attentat. Många Kabulbor verkar ha tagit ledigt på valdagen men det är ännu ganska lite folk ute. I city är man säkerligen orolig för fler attentat. I förorterna verkar det dock vara en del rörelse när folk går ut för att rösta. Men det är inga garantier för ett högt valdeltagande.

KI 12:30: En afghansk kollega som varit runt bland vallokalerna i stadsdelen Chair Khana säger att det var ”too many women voting”. Han menade dock inte att för många kvinnor röstar, utan var snarare förvånad att det verkade vara fler kvinnor än män som röstade i området. Man får väl ta det med en nypa salt antar jag.

KI 17:30: Det verkar ha varit en lugn avslutning på valdagen. En av våra vakter berättar att i hans by i Bagrami i Kabuls utkant så har alla röstat. Dessutom dök det upp 2 000 Kuchis (afghanska nomader) som alla skulle rösta på president Karzai. De menade att under hans regim har för första gången någon brytt sig om Kuchis och flera ur folkgruppen har fått viktiga poster i statsapparaten. Med en ny period för den sittande presidenten så hoppas man kunna flytta fram positionerna ytterligare och kanske få en statssekreterare eller varför inte en minister. Efter röstandet hade de ställt till med dans och fest. Jag fick se det hela inspelat med mobiltelefonkamera. •